

DAVID JOU, *La mística dels dies*, Barcelona, Viena Edicions, 2015

Aquest darrer llibre de poemes de David Jou té tres parts dedicades, cadascuna d'elles, a l'Advent, a la Quaresma i a la Pentecosta. No es tracta, però, d'una mera seqüència temporal, sinó que Jou identifica aquests tres moments de la litúrgia cristiana amb tres realitats que atreuen la seva mirada i la seva reflexió: el món (*Una mística de la natura*, a l'Advent), els altres (*Una mística de la solidaritat*, a la Quaresma) i, de fet, la ciència (*Una mística de la raó*, a la Pentecosta). El plantejament és atractiu.

Hi ha dues coses més que expliquen i ajuden a entendre el relat poètic de Jou: primer, la voluntat de fugir d'una poesia entesa com l'espai de les confidències entre el poeta que explica el que li passa i el lector que es limita a voler saber què pensa el poeta. Certament hi ha aspectes del llibre —el vessant científic, per exemple— que no es poden dissociar de l'activitat professional de Jou, catedràtic de Física de la Matèria Condensada. Però allò a què aspira Jou és que el lector trobi en aquests poemes «la representació de les seves pròpies inquietuds» o, dit d'una altra manera, l'expressió, amb paraules, del que som els homes.

L'altra qüestió —la bàsica— és la de la mística present ja en la primera paraula del títol. Jou defineix la mística com «una experiència intensa i intuïtiva d'unió amb una realitat més gran que nosaltres». I puntualitza, «prèvia a l'experiència mística hi ha l'experiència humana quotidiana», perquè aquesta experiència humana, la mística, la transcendirà però no la substituirà. Per això Jou, després d'oferir-nos, en tots els poemes aquestes vivències, les sintetitza així en les darreres paraules del llibre: «fetes aquestes reflexions, quines ganes de callar, i de celebrar en silenci la sorpresa, l'emoció, i d'obrir-se confiadament a la revelació de les coses en tota la seva lluminositat i el seu misteri!» Però no oblida afegir «I després, tornar a la paraula, al nombre, a la recerca, a la precisió, però des d'una curiositat més pura i generosa, sense tanta avidesa de tenir la raó, i més oberts a la simplicitat de viure en plenitud». La lectura dels poemes ho fa entendre.

Sense aquesta perspectiva religiosa les «nostres experiències se-

rien [...] una referència aliena, més o menys valorada i respectada, però amb un punt de distància i opacitat» i que no ens dilueixi «en la rutina, la dispersió, els desenganys o l'egolatria—és una altra cosa, un altre grau i graó de la mística» «aquí aplego poemes no pròpiament místics però sí interessats en la mística —o reflexos d'alguns instants prou intensos per haver permès besllumar a una certa distància l'experiència mística

Advent («com a natura en espera de la seva plenitud de sentit»), Quaresma (com a conseqüència de la finitud humana, de la intempèrie vital, de la mútua necessitat de comprensió i ajut), i Pentecosta («Com a celebració de la Raó del Logos, de l'Esperit, del dinamisme del món il·luminat per una llum més enllà d'ell, l'aventura del saber enriquida amb la calidesa de l'emoció i amb la sensibilitat de l'amor»)

Per això vol que la seva poesia sigui, alhora, «expressiva, interrogativa i persuasiva», perquè la interrogació és l'estímul del poema; l'expressió, el poema capaç de comunicar el sentit, i la persuasió, l'objectiu que inclou també «la dimensió col·lectiva, compromesa, civilitzadora, d'ambició transformadora i social».

Ramon Pla i Arxé

JOSEP M. ROVIRA BELLOSO, *Déu és feliç donant-se. Assaig de teologia espiritual*, Barcelona, Herder, 2015, 146 ps.

La maduració del pensament humà en el camp de la recerca teològica, al llarg de la vida, va passant per tres etapes interrelacionades. En un primer moment es posa l'accent en el plantejament de moltes preguntes, en l'anàlisi de la realitat i de les fonts teològiques i, en definitiva, en una exploració que faci possible una recerca oberta. En un segon moment, la recerca es va sedimentant, i això permet anar elaborant un pensament en el qual van emergint unes constants i una jerarquia de veritats. El tercer moment de la maduració, que costa molt d'assolir, és el que podríem anomenar el temps de la contemplació i de *la saviesa*, en el qual el teòleg, tot i mantenint la fidelitat a les preguntes de la recerca i a l'elaboració de l'anàlisi, és capaç de formu-

lar una síntesi des de l'entranya de la teologia, que no és altra que la capacitat de parlar de Déu amb fidelitat a la Paraula revelada, però d'una manera significativa i valuosa per a les dones i els homes del nostre temps.

El llibre del professor Josep M. Rovira Belloso *Déu és feliç donant-se. Assaig de teologia espiritual*, pertany a l'estadi de la contemplació i de *saviesa* del seu pensament, puix que ofereix una síntesi de les grans qüestions de la teologia, des d'un pensament elaborat, però que irradia la fruïció espiritual joiosa del pensament assolit per l'autor. Al mateix temps que aquesta saviesa ha esdevingut vida per al teòleg Rovira, és un suggeriment espiritual i una proposta pastoral transformadora, vàlida per a les persones concretes, per a la comunitat cristiana i, fins i tot, per al debat intel·lectual de la societat del món contemporani.

Les tres parts del llibre mostren aquesta saviesa contemplativa formulada en la primera part i fonamentada en les altres dues parts del llibre. Hi ha tres claus de lectura per copsar el missatge central d'aquesta obra teològica de Mn. Rovira i, com a resultat, poder paladar el gust de la saviesa contemplativa.

La primera clau és antropològica. Efectivament, tot llegint la primera part del llibre, el lector es veurà acompanyat a explorar el propi misteri interior personal, però no solament des de la perspectiva d'una aproximació psicològica, sociocultural i filosòfica, molt de moda en l'actualitat, sinó des de l'esplendor i la lluminositat de la Paraula de Déu, que penetra la pregunta pel sentit de la vida fins al «moll de l'os». La primera lectura que vaig fer del llibre em va impactar molt en aquesta perspectiva d'una mirada antropològica integral, capaç de dialogar amb les línies més avançades de la recerca humanista de la modernitat, però des d'una identitat teològica, plena de llum i de força. A la plana 82 l'autor expressa bellament aquesta clau antropològica integral quan davant la terminologia antropològica del context cultural i social actual de l'ésser humà —*crisi, desert, dejuni, ídols, icones, innocència, ingenuïtat, humilitat, gelosia, envveja, empatia*— formula un vocabulari nou per complementar aquest llenguatge i comprendre els signes del temps: *destriar, transcendir, rebre, fruir, compadir, trasbalsar, impacientar, no saber, cantar, agrair*.

La segona i tercera part, que l'autor en diu *subsídies*, ens ofereixen dues claus més de lectura, que podem anomenar la clau teològica i la clau evangèlica. La clau teològica ofereix una síntesi fonamental de la base del pensament cristià sobre Déu i la seva manifestació al món. Per al professor Rovira aquest fons és la tendresa i la felicitat de Déu, vessada al món d'una manera definitiva per mitjà del Crist i segellada en el cor humà amb la força de l'Esperit. Per aquesta raó, podem dir que el títol del llibre *Déu és feliç donant-se* és molt encertat i respon perfectament al contingut que el lector intel·ligent hi trobarà. La clau evangèlica de la tercera part —a partir dels capítols 7 i 8 del IV Evangelí— mostra de quina manera els evangelis són un mirall lluminós que ajuda la persona a trobar Déu en la vida i a trobar la vida en Déu. D'aquesta manera, el professor Rovira vincula la teologia, a l'espiritualitat i a la pastoral. Ho expressa cap al final (plana 143), quan afirma que el llibre vol ésser «una reivindicació de la necessitat del “logos” i de la necessitat de l'amor diví, totes dues necessitats, però inseparablement unides i donant lloc a la pregària i a la fe en Déu».

El darrer llibre del Dr. Josep M. Rovira Bellosó, doncs, penso que serà per a alguns lectors una invitació a tornar a llegir l'obra teològica sencera de l'autor, perquè *Déu és feliç donant-se. Assaig de teologia espiritual*, és una síntesi magnífica, però fruit de la recerca i de l'anàlisi teològica realitzada al llarg de tota la seva vida.

Ramon Prat Pons

SALVADOR BRUNA, *Graham Greene i els escriptors catòlics francesos*, Barcelona, XXIV Premi Joan Maragall, Fundació Joan Maragall-Cruïlla, 2015, 275 ps.

El món de ficció que crea Greene amb els seus thrillers catòlics (*A Burn-Out Case*, *Brighton Rock*, *The End of the Affair*, *The Heart of the Matter* i *The Power and the Glory*), no es pot entendre deslligat del fenomen literari francès anomenat «Renouveau catholique». Aquesta és, en resum, la tesi que desenvolupa Salvador Bruna en aquest volum.

En la primera part es revisa l'obra dels escriptors francesos del

Renouveau, començant amb l'ascendent de Pascal, seguint amb l'apologisme romàntic de Chateaubriand i la figura de Joseph de Maistre, passant pel decadentisme de Barbey d'Aureville i Huysmans, per la mística del sofriment de Léon Bloy, pel simbolisme de Paul Claudel, per l'humanisme cristià de Charles Péguy, i acabant amb els dos grans novel·listes de la postguerra que més el van influir, Georges Bernanos i, sobretot, François Mauriac, amb el qual contreu un deute literari major per la seva aproximació al misteri del mal. Es demostra en la segona part de l'estudi que Greene, des d'Anglaterra, és l'escriptor que assimila amb més profunditat els temes, les preocupacions i les angoixes dels escriptors catòlics francesos, a través de les cinc novel·les esmentades, les quals són objecte d'una anàlisi detallada que para especial atenció a la dimensió moral dels personatges.

El llibre de Bruna és una proposta seriosa d'analitzar l'obra de Greene en diàleg amb la literatura catòlica francesa del seu temps. Bruna explica amb sensibilitat i profunditat el circuit de la influència literària francesa marcada per l'horitzó catòlic —i especialment, per l'afinitat en l'ús del concepte de sofriment vicari—, i és des d'aquesta visió comparada que pren relleu l'engranatge del cicle catòlic del narrador anglès. El volum incorpora una important bibliografia secundària, la qual no oblidia la recepció que fa unes dècades van gaudir a Catalunya tant el mateix Greene com alguns dels escriptors francesos tractats, sobretot Mauriac i Bernanos.

Sílvira Coll-Vinent

IGNASI BOADA, *Els límits del nostre món. La insuperable fragilitat de la raó moderna*, Barcelona, Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna, «Papers d'Estudi», 2015, 145 ps.

Ignasi Boada, doctor en filosofia i llicenciat en ciències polítiques, amb responsabilitat docent i de gestió a la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna de la Universitat Ramon Llull, és conegut sobretot pels seus molt consistents treballs sobre filosofia contemporània, principalment germànica, entre els quals destaca un

dels millors llibres disponibles sobre Heidegger i el nacionalsocialisme, *Heidegger: els anys difícils* (2011). Aquesta familiaritat amb el pensament contemporani l'ha posat en la millor posició per a formular un diagnòstic sobre la cultura moderna en diversos assaigs: primer en l'opuscle *L'home modern. Un balanç* (Quadern 107 de la Fundació Joan Maragall, 2014) i ara en el llibre que és objecte d'aquesta recensió. Es tracta d'un llibre d'anàlisi cultural, entre filosòfic i sociològic i amb un important interès pedagògic. Un llibre agudament crític, com es desprèn del títol i del subtítol i que té sens dubte, entre altres mèrits, el de suscitar debat.

Consta de quatre densos capítols. El primer tracta dels orígens i de la caracterització de la modernitat. Quant als orígens, subratlla la importància de les guerres de religió, amb la dilapidació del capital simbòlic heretat i amb la seva càrrega de violència. I pel que fa a la caracterització, veu com a principal tret definitori la racionalitat, especialment la racionalitat científica, amb el predomini de la raó instrumental.

El capítol segon presenta els dos principals detractors de la modernitat: el catolicisme, que hi veu un desafiament als principis cristians, i el «pessimisme alemany», personificat en Schopenhauer, Nietzsche i Thomas Mann, magistralment exposats, que fan (sobretot els dos primers) una esmena a la totalitat amb la seva crítica radical de la ciència i de la democràcia.

En el capítol tercer, titulat «La modernitat de nou amenaçada», l'autor, que hi formula la seva pròpia crítica, veu la «fragilitat» de la cultura moderna sobretot en la crisi de fonaments espirituals o, dit altrament, en l'hegemonia cultural de la ciència i la tecnologia, que ens deixen sense el llenguatge apropiat per a les preguntes pel sentit; però també en la dificultat d'assumir els costos de la generalització dels ideals il·lustrats en les societats de masses.

Finalment, el capítol quart, el de més càrrega pedagògica, es pregunta pel destí de la democràcia i en denuncia «el quart enemic», a saber, la incapacitat de pensar, en el context d'una cultura de la imatge i de la digitalització, que ha substituït la cultura de la paraula; situació en que la resiliència esdevé summament difícil.

El llibre suscita també en el lector algunes preguntes, com ara: ¿quin ha estat el paper del protestantisme?; ¿era possible alguna «negociació cognitiva» (per dir-ho com Peter Berger) entre el catolicisme i la modernitat?; ¿el pessimisme de Schopenhauer o de Nietzsche (Mann va evolucionar), autoritza a parlar de «pessimisme alemany»?; ¿la «insuperable fragilitat», és de la raó moderna o de la raó humana a seques?, etc. Ja he dit que és un llibre apte per a suscitar debat. Un llibre, d'altra banda, que practica exemplarment allò que recomana, l'esforç del pensament, i que difícilment pot ser llegit amb els hàbits culturals que denuncia.

Pere Lluís Font